

FOKUS: OLJEFONDET OG UTENRIKSPOLITIKKEN

Et nytt klima for Oljefondets investeringer

LARS ERIK MANGSET^{1*} & NINA JENSEN^{2*},

¹siviløkonom, seniorrådgiver, WWF-Norge; ²MSc, generalsekretær, WWF-Norge

Er SPU kun å anse som et kroneinnskudd i Norges Bank, eller har fondet også politiske funksjoner som påvirker og lar seg påvirke av ulike internasjonale forhold? Blant våre folkevalgte har det lenge vært konsensus om at SPU verken er eller skal være et utenrikspolitisk verktøy som fremmer norske interesser i utlandet – tvert imot, fondet skal styres av den usynlige markedshånden. Kun slik forblir det politisk nøytralt. Men bør det være slik? Og fungerer det egentlig på den måten i praksis? Slike spørsmål er blitt stadig mer aktuelle. Ikke minst de siste par årene, hvor Stortinget etter hvert har måttet vurdere om det skal legges en begrensning på fondets kullinvesteringer, som et bidrag til kampen mot klimaendringene og for å redusere klimarisiko.¹

I denne artikkelen tar vi sikte på å besvare disse spørsmålene. Vi vil først se nærmere på hva som ligger til grunn for skepsisen mot å ta klimahensyn i forvaltningen av SPU. Vi er enige i at fondet må styres slik at skiftende regjeringer ikke kan bruke fondet som en politisk plattform. Samtidig vil vi argumentere for at en klimatilpasning av fondets investeringspraksis, som samsvarer med en bred politisk virkelighetsoppfatning, er innenfor hva man kan kalle politisk nøytralt. Vi vil videre ta for oss stortingsvedtaket om uttrekk av kull fra juni 2015, og vise hvordan dette både er i overenstemmelse med SPUs retningslinjer for ansvarlig investeringspolitikk samt bidrar til en samstemthet mellom norsk utenrikspolitikk, finanspolitikk og klimapolitikk. Til sist vil vi diskutere om det er rimelig å betegne klimatiltak for SPU som en politisering av fondets investeringspraksis, ved å se nærmere på hvordan fondets

*Korrespondanse: Lars Erik Mangset, Email: lemangset@wwf.no; Nina Jensen, Email: njensen@wwf.no

¹Klimarisiko kan ifølge Bank of England og Financial Stability Board knyttes til finansiell risiko forbundet med at (1) selskaper kan tape penger på grunn av fysiske skader som følge av klimaendringer, f.eks. ekstremvær, (2) selskaper som sterkt medvirker til klimaendringer kan i fremtiden bli saksøkt og påføres økonomiske tap, (3) selskaper ikke klarer å tilpasse seg nye politiske og juridiske bestemmelser og/eller andre markedsmessige forhold som følger omstillingen til et lavutslippssamfunn (Bank of England 2015)

investeringsstrategi styres. Vi argumenterer for at SPUs klimadimensjon allerede er politisk styrt i dag, og at ytterligere tiltak må ses som en naturlig tilpasning av fondets investeringsvirksomhet, fra et risikoståsted og fra et normativt-etisk ståsted.

Motforestillingene mot et politisert SPU

I verdenssammenheng er det norske oljefondet unikt: Det er verdens største, statlige investeringsfond. I rene tall har SPU i dag verdier for 7.400 milliarder NOK (NBIM 2015a) og et gjennomsnittlig eierskap på 1,3 prosent i de 9.000 selskapene som inngår i fondets portefølje (NBIM 2015b). I sin aksjeportefølje har SPU blant annet investert 6,4 prosent av aksjekapitalen, det utgjør 251 milliarder NOK, i 117 av de 200 selskapene som har størst eierandeler i kull, olje og gass i verden (WWF 2015).

Det finnes ingen offentlig tilgjengelig oversikt over fondets totale investeringer i kull, olje og gass, men det er grunn til å tro at de ligger på minst 10,4 prosent av fondets aksjeinvesteringer.² Fondets investeringer i fornybar energi er trolig svært marginale i sammenligning. For å nå togradersmålet, altså hindre at den globale oppvarmingen stiger mer enn 2 grader – et mål Norge stiller seg bak – må i hvert fall en del av de fossile energiressursene SPU har investert i forbli urørte (IEA 2012; McGlade & Ekins 2015). Det er derfor naturlig å slå fast at norske myndigheter har et klimaansvar også gjennom forvaltningen av fondet.

Likevel faller det ikke i god jord hos mange politikere og viktige samfunnsaktører når det foreslås at fondet bør forvaltes med et klimaansvar. Finansminister Siv Jensen har gjentatte ganger understreket at SPU kun skal være en finansiell aktør (se f.eks. Stortinget 2014a). Initiativ som handler om å bedre fondets strategi for ansvarlige investeringer – eller å bruke fondet som et klimatiltak – blir ofte avfeid som en ikke-relevant politisering av fondets investeringspraksis. For eksempel advarte sentralbanksjef Øystein Olsen, i forbindelse med fondets uttrekning fra kullinvesteringer, mot at «bruk av fondet som et klimapolitisk verktøy utover hva som er forenlig med fondets rolle som finansiell investor, vil være svært uheldig for forvaltningen av fondet.» (VG 2015).

²Dette estimatet baserer seg på siste tilgjengelig data om SPUs aksjebeholdning. Antagelsen er utledet som følger: Fondet har en eksponering mot olje- og gassektoren på 8,4 prosent (3904 mrd. NOK). WWFs analyse (gjengitt i Dagsavisen 2014) viser at fondet har minst 1 prosent eksponering (39 mrd. NOK) i de gruveselskapene i verden med størst eierskap av kullreserver. Dette omfatter kun 34 individuelle selskaper så det faktiske tallet er trolig langt høyere. Når det gjelder kraftprodusenter har WWF (2014) laget en oversikt over 60 prosent av SPUs beholdning innenfor sektoren «utilities». Ved å luke ut de kraftprodusentene som produserer mer enn 30 prosent av energimiksen sin fra kull, finner vi at dette utgjør også 1 prosent av SPU aksjebeholdning (28 mrd. NOK). Sammenlagt blir dette 10,4 prosent eksponering mot fossil energi. Det at WWF ikke har fått talt opp den totale mengden gruve- eller kraftselskaper, samt at heller ikke finansielle holdingselskaper og andre tilstøtende selskaper er tatt med, gir en sterk indikasjon på at den totale eksponeringen i realiteten er høyere.

Etikk, politikk og den brede sti

Begreper som *politisering* og *utenriks- og klimapolitisk verktøy* dukker ofte opp når oljefondet diskuteres. Det er da heller ikke nedfelt – verken i Lov om Statens pensjonsfond eller i retningslinjene for SPU – at fondet *ikke* skal være et utenrikspolitisk verktøy. Begrunnelsen for å holde SPUs virksomhet politisk nøytral er å hindre at skiftende regjeringer skal kunne bruke fondet som et verktøy for å fremme partipolitiske interesser. Det er bred politisk enighet om at det er viktig å ha klare retningslinjer som beskytter fondet mot eventuelle finansielle eksperimenter fra politikere, og i verste fall maktmisbruk fra særinteresser – for eksempel norsk olje- og gasssektor. Når sentralbanksjef Olsen og finansminister Jensen uttrykker bekymring for at fondet skal ta klimahensyn, og begreper som *utenrikspolitisk verktøy* nevnes, er det nettopp med henvisning til slike problemstillinger.

Samtidig er det den norske staten som eier fondet, og Stortinget og Finansdepartementet som fatter beslutninger om hvordan fondet skal forvaltes (Regjeringen 2015). I tilfeller hvor det har dukket opp problemstillinger knyttet til etiske hensyn ved forvaltningen av fondet, har en likevel enstemmig klart å sørge for at fondet tar slike hensyn – til tross for at det har vært kontroversielt. I Norge er det bred politisk enighet om at grunnleggende menneskerettigheter er ufravikelige, og at SPU derfor må gjenspeile dette og ta ansvar for ikke å bryte med slike prinsipper gjennom sine investeringer. Når forvaltningen av fondet justeres i henhold til tverrpolitiske oppfatninger, holder man seg fortsatt trygt innenfor rammen av politisk nøytralitet. Diskusjonen rundt hvorvidt SPU skulle selge seg ut av kullinvesteringer, kan forstås i forlengelsen av dette.

Motforestillingen mot SPU som utenrikspolitisk verktøy i kulldebatten

I mai 2015 ble det enighet på Stortinget om et banebrytende vedtak: SPU får ikke lenger investere i kullselskaper som baserer 30 prosent eller mer av sin virksomhet på kullkraft og kullgruver. (Stortinget 2015). Dette stortingsvedtaket ble iverksatt 1. januar 2016, og er det første som pålegger endringer i SPUs investeringssammensetning med henvisning til klimahensyn³ og klimarisiko.

SPU var ikke alene: Her hjemme hadde allerede Kommunal Landpensjonskasse (KLP) og Storebrand ekskludert en rekke kullselskaper fra sine investeringsunivers (KLP 2015; Storebrand 2015). Internasjonalt hadde 180 institusjoner også trukket seg ut av fossile energiselskaper som følge av den globale kampanjen 350.org, som har som mål å redusere investeringer i fossil energi (Arabella Advisor 2015). Før SPU's kullvedtak var det altså ikke unikt for private investorer å trekke seg ut av kull; en bevegelse var allerede i gang – av risikohensyn og som et tiltak for å sikre ansvarlig investeringspraksis.

³Med klimahensyn mener vi hensynet om å innordne SPU's investeringer på en måte som kan anses som kompatibel med et togradersscenario.

Vi mener at hjemmel for kullvedtaket er å finne i SPUs forpliktelse om å integrere en «ansvarlig forvaltningsvirksomhet i forvaltningen» jf. §1–3 (3) (Finansdepartementet 2010). Norges Bank (2015a) og finansminister Siv Jensen mener det er et mål at SPU skal være verdensledende på dette området (Regjeringen 2013), og spesielt to prinsipper fra SPUs retningslinjer for ansvarlig investeringspraksis er i denne sammenheng relevante: Prinsipp 7 om at «Businesses should support a precautionary approach to environmental challenges» og prinsipp 8 om å «undertake initiatives to promote greater environmental responsibility». ⁴ Disse retningslinjene gir etter vår mening et klart normativt grunnlag for å trekke fondet ut av kullinvesteringer, spesielt de mest klimafiendtlige. Det fremstår som spesielt viktig dersom SPU har som målsetning å være verdensledende på området.

I forkant av Stortingets beslutning, uttrykte likevel en rekke aktører skepsis mot å legge begrensninger på kullfinansiering. Blant de fremste skeptikerne var finansministeren, som i et debattinnlegg skrev at «det vil både være uheldig og lite effektivt å bruke fondet som et klimapolitisk verktøy utover det som er forenlig med fondets finansielle målsetting» (Jensen 2015). Med andre ord: Alarmen gikk nok en gang om sammenblanding av politikk og SPU. Dette til tross for at vedtaket baserte seg på etablert kunnskap om de negative klimavirkningene av kull, at andre finansielle aktører allerede hadde gått samme vei, og at den norske staten ønsker å være verdensledende i ansvarlig forvaltning. Det er verdt å merke seg at beslutningen om å trekke SPU ut av definerte kullselskaper ikke er første gang den norske staten har lagt begrensninger på statlige investeringer i kull utenfor Norge. I 2013 slo Norge fast – sammen med de nordiske landene og USA – at bistandsmidler ikke lenger skal finansiere kull utenfor OECD (White House 2013). Når det gjelder spørsmålet om samstemthet mellom forvaltningen av SPU og utenrikspolitiske prioriteringer, anbefaler Graver-utvalget at

forvaltningen av Petroleumsfondet bør etter utvalgets oppfatning imidlertid samsvare med og understøtte overordnede norske utenrikspolitiske målsetninger i den utstrekning forvaltningen effektivt kan tjene en slik hensikt (Finansdepartement 2003).

Etter at Norge innførte en utenrikspolitikk som begrenser finansiering av kull, ville det blitt politisk selvmotsigende dersom staten hadde latt fondet få fortsette å investere i kull i samme omfang (CIEL 2014). Vår vurdering er at også dette ville være tilstrekkelig grunnlag for å ekskludere kullaksjer fra fondets portefølje – for å sikre bedre samstemthet mellom norsk utenrikspolitikk, finanspolitikk og klimapolitikk.

I hvilken grad er SPUs klimadimensjon allerede politisk styrt?

Når argumentet om ikke å benytte SPU som et utenrikspolitisk verktøy dukker opp, er det naturlig å konkludere med at fondet i dag ikke blir brukt på den måten. Vil det være det samme som å hevde at fondets nåværende investeringer er politisk nøytrale?

⁴Disse prinsippene er hentet fra UN Global Compact, en normativ standard for selskapers samfunnsansvar som SPU følger iht. mandatet for forvaltningen av SPU.

SPU er innrettet slik at fondet i praksis skal operere som en kommersiell investor. Staten, gjennom Finansdepartementet og Stortinget, har rollen som kapitaleier, med folkevalgte politikere som tar strategiske beslutninger etter råd fra faginstanser. Dette inkluderer blant annet innføringen av etiske hensyn, bestemmelsen om at SPU kan investere direkte i eiendom, og at SPU skal få lov til å øke sine investeringer i Kina. Stortinget og Finansdepartementet skal bestemme og følge opp rammeverket for investeringene som blir iverksatt av kapitalforvalteren, Norwegian Bank Investment Management (NBIM) (Regjeringen 2015). NBIM har i dag begrenset handlingsrom til selv å definere hvilke selskap de kan investere i (Norges Bank 2015b) og i hvilke land.⁵ Dette bestemmer Finansdepartementet i stor grad gjennom å definere en referanseindeks for aksjeinvesteringene som NBIM ikke skal avvike fra med mer enn 1 prosent (Finansdepartementet 2010; Norsk Klimastiftelse 2013). Finansdepartementet må anta at referanseindeksen er et optimalt forslag til hvilke selskaper SPU skal ha eierskap i (Van Nieuwerburgh, Stanton & de Bever 2015). Dette innebærer en vektet fordeling av hvor store investeringer som er optimale i kull, olje, gass og andre industrisektorer. Etersom det finnes alternative indekser, blir fastsettelsen av referanseindeksen en politisk prioritering. For å ta et eksempel: I dag følger SPU «FTSE Global All Cap Index» som referanseindeks for sine aksjeinvesteringer. Denne indeksen vektet olje- og gassektoren med 6,65 prosent (FTSE 2015a). Ideelt sett skal altså 6,65 prosent av fondets aksjeinvesteringer plasseres i olje og gass. Hvis derimot «FTSE All-World ex Fossil Fuels Index» hadde vært referanseindeksen, ville vekten for olje og gass vært på 1,93 prosent (FTSE 2015b). Teoretisk sett ville da SPU eksponering mot olje og gass vært tre ganger lavere og den teoretiske avkastningen de siste fem årene 20 prosent høyere per år (FTSE 2015b; FTSE 2015a).

Det er selvsagt flere forhold som bestemmer valget av en optimal referanseindeks. Men dagens indeksvalg ser ikke ut til å bidra til fondets forpliktelser som ansvarlig investor i klimasammenheng. Omstillingen til lavutslippssamfunnet forutsetter reduserte investeringer i fossil energi og økte investeringer i fornybar energi (IPCC 2014). Referanseindeksen klarer ikke å fange opp dette behovet, fordi modellen i stor grad antar at den historiske utviklingen er en god indikasjon på hvordan verden skal utvikles fremover (NBIM 2014). Dette institusjonaliserer en *business as usual*-tilnærming i investeringsstrategien, og er én forklaring på hvorfor SPU investeringer i fornybar energi er marginale sammenlignet med fossil energi – til tross for at ren energi vil vokse mest fremover (IEA 2015; BNEF 2013; BNEF 2015; HSBC in Reneweconomy 2015).

Advokat Cathrine Hambro har, på vegne av Norsk Klimastiftelse, analysert skjæringspunktet mellom de politisk fastsatte lovene og rammene og hvordan disse påvirker SPU-investeringer som er negative for klima og miljø. Hambro viser at det er påfallende få lover som regulerer SPU investeringer, og at overordnede investeringsvalg i stor grad er politiske. Hun påpeker også at det ikke er helt tydelig hvorvidt

⁵I tillegg til å fastsette en referanseindeks så fastsettes det også i retningslinjene til SPU en geografisk vektning av investeringene (se Finansdepartementet 2010).

det er NBIM eller Finansdepartementet som i realiteten fatter investeringsbeslutningene. Med SPUs investeringer i tjæresand i Canada som case, munner rapporten ut i et spørsmål om det er grunnlag for å gå til søksmål mot Finansdepartementet fordi en rekke SPU-investeringer bryter norske lover om miljø og bærekraft (Norsk Klimastiftelse 2013).

Forvaltningen av SPU er politisk styrt, og valgene for hvilke investeringer fondet kan gjøre forblir politiske – også når de fattes på et overordnet nivå, som tilfellet er med referanseindeksen og avviksregelen på maksimum 1 prosent (kalt bestemmelsen for relativ volatilitet). Det bør derfor ikke lenger være kontroversielt å iverksette tiltak for å bedre fondets klimaansvarlighet, når fondets negative klimapåvirkning også er politisk bestemt.

Konklusjon: Mot et mer klimavennlig SPU

Dersom oljefondet skal bli mer bærekraftig, herunder også klimaansvarlig, tror vi det er avgjørende å endre det politiske tankesettet rundt forvaltningen av SPU. Fondet har åpenbart en etisk forpliktelse til å sikre velstand for nåværende og kommende generasjoner i Norge. Men slik vi ser det, har fondet *også* en etisk forpliktelse til å støtte opp om, og gjerne også være pådriver for, en bærekraftig global utvikling. Utfordringen blir derfor å finne en god balanse mellom å generere tilstrekkelig finansiell avkastning i SPU og samtidig å passe på at fondet ikke står i et motsetningsforhold til sentral norsk politikk.

Klimafeltet er et godt sted å starte. Både fra et politisk og økonomisk ståsted finnes det gode argumenter for å øke SPUs klimavennlighet. Politisk handler det om å sørge for samstemthet mellom forvaltningspolitikken for SPU og Norges internasjonale klimaposisjon og politikk. Sentralbanksjefen i England og styreleder for The Financial Stability Board, Mark Carney, påpeker at klimaendringer kan utgjøre en såpass stor økonomisk risiko at det alene kan skape en finanskriser (BBC 2015; Bank of England 2015). En slik utvikling vil ha stor påvirkning på SPU, som har spredd sine investeringer over hele verden. §1–3 (3) i Finansdepartementet (2010) sier at «God avkastning på sikt anses å avhenge av en bærekraftig utvikling». I et langsiktig perspektiv, vil det derfor etter vår mening være god finansiell forvaltningsspolitikk å øke klimafokuset i SPU, blant annet ved å sørge for at aksjeporteføljen er i tråd med togradersmålet, samt å tillate at fondet investerer direkte i infrastruktur for fornybar energi.

Drømmescenariet for oss i WWF ville være at SPU utgjør en positiv forskjell i arbeidet med å nå de globale klimamålene, samtidig som det forblir et økonomisk lønnsomt fond. For å komme dit, kan ikke politikerne lenger tillate seg sin *laissez faire*-holdning og la staten operere med to forskjellige virkelighetsoppfatninger – avhengig av hvorvidt den opptrer som en politisk aktør eller som eier av et av verdens største fond. Uansett om man velger å ta klimahensyn eller ikke, er dette et aktivt politisk valg.

Om artikkelen

Vi vil rette en stor takk til Ester Rønsen (student, UiO) og Stefano Esposito, Bente Bakken, Heidi Katrine Bang, Jon Bjartnes (alle i WWF) for uvurderlig hjelp med denne artikkelen.

Litteratur

- Arabella Advisor (2015) «Measuring the Growth of the Global Fossil Fuel Divestment and Clean Energy Investment Movement». September 2015. Tilgjengelig på <http://www.arabellaadvisors.com/wp-content/uploads/2015/09/Measuring-the-Growth-of-the-Divestment-Movement.pdf>. Lesedato 17.12.2015.
- Bank of England (2015) «Breaking the tragedy of the horizon - climate change and financial stability». Speech by Mark Carney. 29.09.2015. Tilgjengelig på <http://www.bankofengland.co.uk/publications/Pages/speeches/2015/844.aspx>. Lesedato 16.12.2015.
- BBC (2015) «Bank of England governor - global economy at risk from climate change». 29.09.2015. Tilgjengelig på <http://www.bbc.com/news/business-34396969>. Lesedato 16.12.2015.
- BNEF (Bloomberg New Energy Finance) (2015). «New Energy Outlook 2015». Tilgjengelig på <http://www.bloomberg.com/company/new-energy-outlook/>. Lesedato 10.12.2015.
- BNEF (Bloomberg New Energy Finance) (2013) «Peak Fossil Fuels' Is Closer Than You Think». Tilgjengelig på <http://www.bloomberg.com/news/2013-04-24/peak-fossil-fuels-is-closer-than-you-think.html>. Lesedato 16.12.2015.
- CIEL (Center for International Environmental Law) (2014) Hearing note. Tilgjengelig på http://www.ciel.org/Publications/Norwegian_Pension_8Oct2014.pdf. Lesedato: 16.12.2015.
- Dagsavisen (2014) «Oljefondet har kullsviertro på kull» 14.03.2015. Tilgjengelig på <http://www.dagsavisen.no/innenriks/oljefondet-har-kullsviertro-p-C3%A5-kull-1.344710>. Lesedato 16.12.2015.
- Finansdepartement (2010) Mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland (FOR 2010-11-08 nr 1414). Tilgjengelig på <http://www.lovdata.no/cgi-wift/lides?doc=/sf/sf-20101108-1414.html>. Lesedato 10.12.2015.
- Finansdepartement (2003) Forvaltning for fremtiden — Forslag til etiske retningslinjer for Statens petroleumsfond. Tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2003-22/id118914/>. Lesedato 16.12.2015.
- FTSE (2015a) FTSE Global All Cap Index. 30.10.2015. Tilgjengelig på <http://www.ftse.com/Analytics/FactSheets/Home/DownloadSingleIssueByDate?IssueName=GD%20&IssueDate=20151030>. Lesedato 10.12.2015.
- FTSE (2015b) FTSE All-World ex Fossil Fuels Index Series. 30.10.2015. Tilgjengelig på <http://www.ftse.com/Analytics/FactSheets/Home/DownloadSingleIssueByDate?IssueName=DXFF%20&IssueDate=20151030>. Lesedato 10.12.2015.
- IEA (International Energy Agency) (2012) *World Energy Outlook 2012*, OECD/IEA, Paris.
- IEA (International Energy Agency) (2015) Medium-Term Renewable Energy Market Report 2015. Tilgjengelig på: <https://www.iea.org/newsroomandevents/pressreleases/2015/october/renewables-to-lead-world-power-market-growth-to-2020.html>. Lesedato 10.12.2015.
- IPCC (2014) «Summary for Policymakers». In: *Climate Change 2014: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Edenhofer, O., R. Pichs-Madruga, Y. Sokona, E. Farahani, S. Kadner, K. Seyboth, A. Adler, I. Baum, S. Brunner, P. Eickemeier, B. Kriemann, J. Savolainen, S. Schlömer, C. von Stechow, T. Zwickel and J.C. Minx (eds.)]. Cambridge, New York: Cambridge University Press. Tilgjengelig på https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg3/ipcc_wg3_ar5_summary-for-policymakers.pdf. Lesedato 10.12.2015.
- Jensen, Siv (2015): «Et fond for fremtidige generasjoner». *Aftenposten* 09.05.2015.
- KLP (2015) 20 nye selskaper ekskludert, 4 selskaper inkludert. December 2015. Tilgjengelig på: <https://www.klp.no/om-klp/aktuelt/20-nye-selskaper-ekskludert-4-selskaper-inkludert-1.32411>. Lesedato 17.12.2015.
- McGlade Christophe & Ekins Paul (2015) «The geographical distribution of fossil fuels unused when limiting global warming to 2 °C», *Nature* 517: 187–190.
- NBIM (2014) Norges Bank's letter to the Ministry of Finance of 31 January. 4 April 2014. Tilgjengelig på <http://www.nbim.no/en/transparency/submissions-to-ministry/2014/framework-for-the-management-of-the-government-pension-fund-global/>. Lesedato 16.12.2015.

- NBIM (2015a) Tall hentet fra www.nbim.no. Lesedato 16.12.2015.
- NBIM (2015b) Statens Pensjonsfond Utland Årsrapport 2014.
- Norges Bank (2015a) Høring – rapport fra ekspertgruppen for Statens pensjonsfond utlands virkemiddelbruk og investeringer i kull- og petroleumsselskaper. 05.02.2015. Tilgjengelig på http://www.nbim.no/globalassets/documents/submissions/2015/2015-02-05-brev-til-fin_horing---rapport-fra-ekspertgruppe-kull-og-petroleum.pdf. Lesedato 17.12.2015.
- Norges Bank (2015b) Rammeverket for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. 26.11.2015. Tilgjengelig på https://www.regjeringen.no/contentassets/f353169233704a55b3af6b0b36fb3129/brev_nb_rammeverket_forvaltningen_spu.pdf. Lesedato 16.12.2015.
- Norsk Klimastiftelse (2013) «Ulovlige investeringer?» 31.08.2013. Tilgjengelig på <http://klimastiftelsen.no/ulovlige-tjaeresandinvesteringer/>. Lesedato 15.12.2015.
- Regjeringen (2013) «Fond for velferd, ikke politiikk.» *Dagens Næringsliv* 29.11.2013. Tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/investeringer-for-felles-velferd/id746875/>. Lesedato 16.12.2015.
- Regjeringen (2015) Statens Pensjonsfond Utland, Styringsmodell. Tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/statens-pensjonsfond/statens-pensjonsfond-utland-spu1/rammeverket-for-statens-pensjonsfond-utl/id696848/>. Lesedato 15.12.2015.
- Renewconomy (2015) «Renewables at 'pinch point' as hard economics trumps green idealism». 28.04.2015. Tilgjengelig på <http://renewconomy.com.au/2015/renewables-at-pinch-point-as-hard-economics-trumps-green-idealism-61637>. Lesedato 15.12.2015.
- Storebrand (2015) «Nye kullkutt i Storebrand». 12.11.2015. Tilgjengelig på <https://goo.gl/ITLMma>. Lesedato 17.12.2015.
- Stortinget (2014a) Stortinget – Møte onsdag den 15. januar 2014, Sak nr. 1. Dato: 15.01.2014 Tilgjengelig på: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2013-2014/140115/muntligsporretime/>. Lesedato: 15.12.2015.
- Stortinget (2015) «Innstilling fra finanskomiteen om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2014. Innst. 290 S (2014–2015)». Tilgjengelig på <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2014-2015/inns-201415-290/>. Lesedato 15.12.2015.
- Van Nieuwerburgh, Stanton and de Bever (2015). «A review of real estate and infrastructure investments by the Norwegian Government Pension Fund Global (GPF)». 01.12.2015 Tilgjengelig på: https://www.regjeringen.no/contentassets/f353169233704a55b3af6b0b36fb3129/ekspert rapport_eiendom_infrastruktur.pdf. Lesedato: 16.12.2015.
- VG (2015) «Strid om oljefondet skal brukes klimapolitisk». 29.03.2015. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/olje-og-energi/strid-om-oljefondet-skal-brukes-klimapolitisk/a/23425791/>. Lesedato 16.12.2015.
- White House (2013) «Joint Statement by Kingdom of Denmark, Republic of Finland, Republic of Iceland, Kingdom of Norway, Kingdom of Sweden, and the United States of America». Tilgjengelig på: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/09/04/joint-statement-kingdom-denmark-republic-finland-republic-iceland-kingdo>. Lesedato 16.12.2015.
- WWF (2015) «SPUs investeringer i olje, gass og kull». Tilgjengelig på www.wwf.no/spu. Lesedato 16.12.2015.